

# “BIOLOGIYANING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR”

*Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi, 2023-yil 25-noyabr.*

## QUYI SURXON FLORASIDA TARQALGAN AMARANTHACEAE JUSS. OILASI TAHLILI

<sup>1</sup>Uralov R.A., <sup>2</sup>Ibragimov A.J.

<sup>1</sup>O‘zbekiston Milliy universiteti, tayanch doktorant  
(+998936362185, e-mail: uralov.rustam85@mail.ru)

<sup>2</sup>Termiz davlat universiteti, dotsenti  
(+998937942525, E-mail: [akram\\_i@bk.ru](mailto:akram_i@bk.ru))

**Annotatsiya.** Maqolada Quyi Surxon florasida tarqalgan Amaranthaceae Juss. Oilasining tahlil qilingan. Natijada hudud florasida uchun 21 turkumga mansub 45 turi tarqalganligi aniqlandi.

**Kalits o‘zlar.** to‘rtizimlxarita, turkum, tur.

**Аннотация.** В статье анализируется семейство Amaranthaceae Juss. распространенное во флоре Нижнего Сурхана. В результате установлено, что во флоре региона распространены 45 видов, принадлежащих к 21 семейству.

**Ключевые слова.** сеточные картирования, род, вид.

**Annotation.** The article analyzes the Amaranthaceae Juss. family, distributed in the flora of the Lower Surkhan. As a result, it was found that 45 species belonging to 21 families are distributed for the flora of the region.

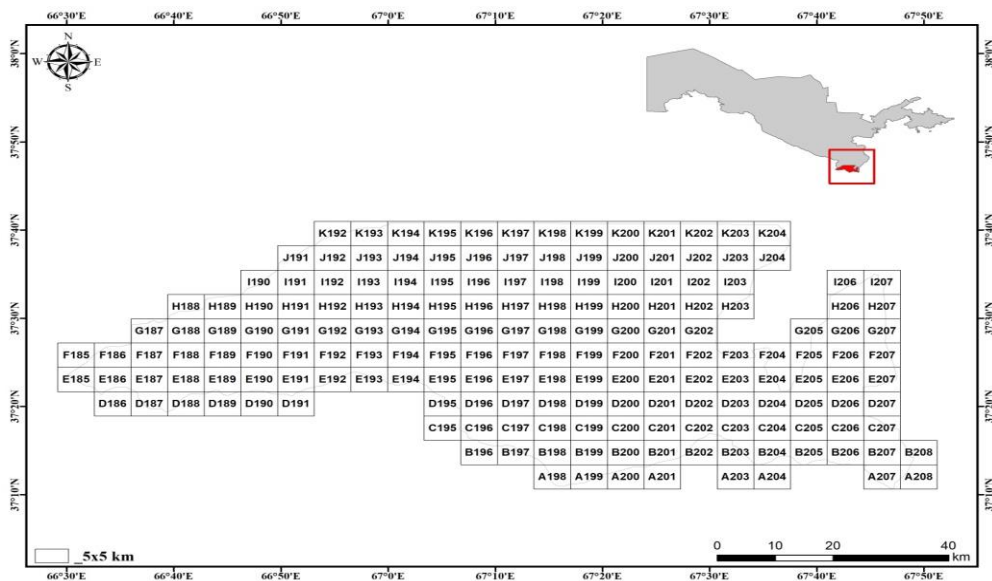
**Key words:** grid mapping, genus, species.

Surxondaryo viloyati markazidan oqib o‘tuvchi Surxondaryo havzasining Quyi Surxon hududi dengiz sathidan balandligi 300-450 m ni tashkil etishi to‘g‘risida ma‘lumotlar keltirilgan. Tadqiqot hududini ajratish uchun Yerning yuqori aniqlikdagi raqamli topografik ma‘lumotlar bazasi SRTM (Shuttle Radar Topography Mission (NASA)) ma‘lumotlaridan foydalanildi. Shu asosga ko‘rata dqiqot hududining chegarasi 267-450 m mutloq balandlikdan o‘tkazildi va chegaralarning uzunligi 403 km nitashkil qildi. [1,3]

So‘nggi yillarda O‘zR FA Botanika instituti olimlari tomonidan O‘zbekiston florasining to‘r tizimli xaritasi har birining maydoni 5x5 km bo‘lgan 19240 ta kataklardan iborat [2]. Shundan Quyi Surxon hududi 178 ta indekslarni o‘z ichiga oladi. Quyi Surxon hududi botanik-geografik rayonlar (BGR) joylashuvi bo‘yicha Surxon Sherobod BGR 136ta, Bobotog‘ BGR 24ta va Ko‘hitang (BGR) 18ta indekslarni qamrab oladi (1- rasm).

# “BIOLOGIYANING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR”

Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi, 2023-yil 25-noyabr.



Quyida Surxon tabiiy geografik rayonining to'rt tizimlxaritasi (Uralov, 2023)

Ma'muriy jihatdan Termiz shahri, Termiz, Angor, Jarqo'rg'on, Muzrabot tumanlarini va Sherobod, Qiziriq, Qumqo'rg'on tumanining quyi qismi qamrab oladi.

N.T. Achilova (2021) ma'lumotlariga ko'ra, Surxon-Sherobod BGR florasida 66 oila va 362 turkumga mansub 802 turdan iborat [4]. 2022-2023 yillarda Quyi Surxon hududida olib borilgan tadqiqotlar natijasida Amaranthaceae Juss. oilasining 21 turkum 45 turdan iborat ekanligi aniqlandi. Surxon-Sherobod BGR florasida esa 27 turkum 52 turi tarqalganligi aniqlangan [4]. Quyida hudud florasida birinchi marotaba keltirilayotgan turlar \* belgisi bilan ajratilgan.

1. *Agriophyllum* M. Bieb. (*A. latifolium* Fisch. & C.A. Mey., *A. minus* Fisch. & C.A. Mey., *A. pungens* (Vahl) Link ex A. Dietr.).
2. *Amaranthus* L. (*A. albus* L., *A. thellungianus* Nevski, \**A. viridis* L.)
3. *Anabasis* (Schrenk) Benth. (\**A. aphylla* L., *A. turkestanica* Korovin ex Iljin)
4. *Atriplex* L. (\**A. sibirica* L., *A. tatarica* L.)
5. *Bassia* All. (*B. hyssopifolia* (Pall.) Kuntze)
6. *Ceratocarpus* L. (*C. arenarius* L.)
7. *Chenopodium* L. (*Ch. album* L., *Ch. glaucum* L., \**Ch. murale* L., \**Ch. serotinum* L., *Ch. vulvaria* L.)
8. *Climacoptera* Botsch. (\**C. lanata* (Pall.) Botsch.).
9. *Girgensohnia* Bunge (*G. oppositiflora* (Pall.) Fenzl).
10. *Halimocnemis* C.A. Mey. (\**H. latifolia* Iljin, \**H. longifolia* Bunge, \**H. macranthera* Bunge, \**H. mollissima* Bunge).
11. *Halostachys* C.A. Mey. (\**H. belangeriana* (Moq.) Botsch.).
12. *Halothamnus* Jaub. et Spach (\**H. oxianus* Botsch.).
13. *Haloxylon* Bunge (*H. aphyllum* (Minkw.) Iljin, *H. persicum* Bunge).

## “BIOLOGIYANING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR”

Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi, 2023-yil 25-noyabr.

14. *Hammada* Iljin (*H. eriantha* Botsch.).

15. *Horaninowia* Fisch. et C.A. Mey. (\**H. anomala* (C.A. Mey.) Moq., *H. ulicina* Fisch. & C.A. Mey.).

16. *Kochia* Roth. (\**K. prostrata* (L.) Schrad., \**K. scoparia* (L.) Schrad.).

17. *Petrosimonia* Bunge (\**P. sibirica* (Pall.) Bunge).

18. *Salsola* L. (\**S. turkestanica* Litv., \**S. aperta* Paulsen, *S. arbuscula* Pall., \**S. arbusculiformis* Drobow, \**S. dendroides* Pall., *S. paulsenii* Litv., *S. richteri* (Moq.) Kar. ex Litv., \**S. vvedenskyi* Iljin & Popov, *S. iberica* Sennen & Pau).

19. *Seidlitzia* Bunge (*S. rosmarinus* Bunge ex Boiss.)

20. *Spinacia* L. (*S. turkestanica* Iljin)

21. *Suaeda* Forsk. (*S. acuminata* (C.A. Mey.) Moq.)

Quyil Surxon hududiasosan tekislikda joylashgan va asosan cho‘l mintaqasi (Xaudakcho‘liva Kattaqummassivi). Shu sababli Amaranthaceae oilasiga mansub turlar juda keng tarqalgan. Olib borilgan tadqiqotlar avvalgi tadqiqotlarni to‘ldirgan holda hudud florasini yanada chuqur o‘rganish va floristik tarkibini shakllantirish imkonini beradi.

### Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Soliev A. O‘zbekiston geografiyasi. Darslik, “Ko‘hinur”. Toshkent. 2014. 283-298 b.

2. Tojibaev K., Khassanov F., Turginov O., Akbarov F., Pulatov S., Turdiboev O. Endemic plant species richness of Surkhondaryo province, Uzbekistan // Plant Diversity of Central Asia. 2022. №1. 71-84.

3. Uralov R.A. Quyil Surxon florasining to‘r tizimli xaritada tavsiflanishi // O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasining 80 yilligiga bag‘ishlangan “O‘zbekiston yosh Botanik olimlarining an‘naviy III Respublika anjumani” mavzusidagi Respublika ilmiy va ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to‘plami. Toshkent. 2023. – C.41-43.

4. Ачилова Н.Т. Сурхон-Шеробод ботаник-географик райони флораси: Автореф. дис. ... канд. биол. наук. – Тошкент, 2021. – 44.